

De Serie A viert dit jaar haar negentigste verjaardag. Twaalf verschillende clubs hebben in deze periode de scudetto gewonnen, maar voor veel Italianen is de meest bijzondere landstitel die van Cagliari in 1970. Het was een absolute sensatie dat de voetbalclub van het afgelegen eiland Sardinië er met de mooiste prijs van het Italiaanse voetbal vandoor kon gaan. Een kampioenschap zo bijzonder als de eerste maanlanding in de zomer ervoor. En vooral te danken aan één held, die tot op de dag van vandaag wordt vereerd in het hele land maar vooral op Sardinië: Gigi Riva.

'Binnen een paar minuten na het eindsignaal in het stadion waren alle straten van de stad gevuld met toeterende auto's. Uit de ramen van de huizen hingen roodblauwe vlaggen met het kampioensschild. De stad Cagliari had nog nooit zo'n moment van geluk gekend, zelfs niet tijdens de bevrijding door de geallieerden. De stad was dol van vreugde. Iedereen was uitgelaten, iedereen lachte, schaterde en zong. Onbekenden vielen elkaar wenend van puur geluk in de armen. Duizenden en duizenden mensen vulden de straten. Het feest duurde de hele nacht. Vrijwel niemand in Cagliari deed een oog dicht. De volgende dag waren de meeste kantoren en fabrieken gesloten. Deze uitbarsting, haast kinderachtig, was zo gemeend en zo terecht, vanwege een sportieve overwinning die het hele eiland trots maakte.'

Dit citaat is een getuigenis van een moment, zoals de maanlanding in de nacht van 21 juli 1969, dat niemand die het meemaakte ooit zal vergeten. Sardinië was in de jaren zestig een afgelegen eiland en hoorde eigenlijk niet bij Italië. De bewoners hadden weinig gemeen met de Italianen en het toerisme was er nog niet ontwikkeld. 'Indien men vanuit het vasteland naar Sardinië komt, bespeurt men onmiddellijk, zowel in de natuur als bij de mensen, een zekere granietachtige hardheid, die veel meer Iberisch dan Italiaans is. Er is weinig waaruit men kan opmaken, dat men zich hier op Italiaanse bodem bevindt', meldde een reisgids uit die tijd. Het eiland moest per vliegtuig of nachtboot bereikt worden. De industrie kwam in die jaren een beetje tot ontwikkeling maar Sardinië had vooral de reputatie van een achterlijk gebied, waar de landbouw nog middeleeuws was ingericht en de georganiseerde misdaad (ontvoeringen en afpersingen) een belangrijke rol speelde in het openbare leven. Alle voetballers van het vasteland die bij Cagliari

kwamen spelen, hadden aanvankelijk dezelfde weerzin om erheen te gaan. Ze kwamen meestal met de intentie om het één jaar aan te kijken, maar het bleek vaak zo mee te vallen dat veel spelers tijdens hun loopbaan nooit meer vertrokken.

Talent met een dramatische jeugd

Aanvaller Luigi Riva groeit uit tot het symbool van het kampioenschap. 'Gigi', zoals hij anno 2019 nog altijd liefkozend wordt genoemd, is de astronaut van deze 'maanlanding'. De sage van de historische scudetto begint met zijn komst naar het eiland. Hij is dan een mensenschuwe tiener, die een dramatische jeugd achter de rug heeft. Riva groeit op in Leggiuno, een dorpje aan het Lago Maggiore bij de grens met Zwitserland, in een gezin met drie zussen. Maar nog voor zijn vijftiende verjaardag is hij wees. Zijn vader komt om bij een bedrijfsongeval. Zijn jongste zus sterft aan een ernstige ziekte. Vanwege geldgebrek stuurt zijn moeder Gigi naar een opvangtehuis. Het gebrek aan huiselijkheid en geborgenheid leidt ertoe dat het jochie vooral zwijgzaam is. Maar op één plek voelt hij zich thuis en kan hij zich uiten: het voetbalveld. Op de groene vlakte leert hij hard schieten en blijkt hij onverzettelijk. Na de dood van zijn moeder, enkele jaren later, trekt hij in bij zijn twee oudere zussen en gaat hij werken in een fabriek. Daar wordt Riva meteen gekozen voor het fabrieksteam: 'Op toernooien kreeg je premies in de vorm van kazen of salamiworsten en die nam ik altijd trots mee naar huis voor mijn zussen. Daar konden we soms wel een week van eten.' Bij Legnano, een derdeklasser uit de regio, krijgt hij een juniorcontract. Hij valt daar zo op dat hij binnen een paar maanden wordt opgeroepen voor de UEFA-jeugd, de nationale ploeg onder 17 jaar.

Bij een jeugdinterland in Rome tegen Spanje zitten veel scouts op de tribune. Directeur Andrea Arrica van Cagliari, dat nog nooit in de Serie A heeft gespeeld, brengt in de pauze een bod uit op het jochie. Legnano gaat meteen akkoord. Arrica handelt snel en laat alle contracten tekenen om die te kunnen deponeren bij de bond. Na afloop, als Riva in de tweede helft twee keer heeft gescoord, hebben Inter, Bologna en Lazio ook belangstelling maar dan is Arrica al onderweg naar het bondsbureau in de hoofdstad. Na de wedstrijd hoort de tiener dat hij is verkocht maar ook aan welke club: 'Sardinië, dat was in 1963 een andere wereld. Daar ging je niet voor je lol heen, eerder voor straf. Mijn zus vond dat ik naar Afrika verhuisde. Ik had geen idee waar ik terecht zou komen toen ik voor het eerst landde op de luchthaven van Cagliari. Ik werd rondgeleid en kwam op

een zandvlakte zonder een strookje gras. Daar moesten we op trainen. Ik wilde meteen weer weg, maar de mensen waren heel aardig. Ik kreeg een huisje aan het strand en voelde me er snel thuis. Bovendien was mijn hobby nu echt mijn werk geworden. Ik voelde me bevoorrecht dat ik een mooi salaris verdiende met wat ik het liefste deed', zal Riva later vertellen over de meest drastische stap in zijn leven.

De Filosoof

Binnen een jaar na Riva's komst promoveert Cagliari naar de Serie A. Op 10 juni 1964 stapt de club met een gelijkspel (1-1) bij Udinese over de drempel. De jonge spits maakt zelf het verlossende doelpunt. De opluchting op het eiland is groot. Vanuit sociaal oogpunt bezien is de promotie van groot belang omdat de Sarden eindelijk het gevoel krijgen dat ze echt bij Italië horen. Cagliari wordt een begrip op het vasteland. De ploeg handhaaft zich in het debuutjaar overtuigend met een zesde plaats. Vervolgens wordt ze elfde, daarna nog eens zesde en negende. Riva valt meteen op en wordt na één seizoen al opgeroepen voor het nationale team. Hij valt echter als laatste af voor de WK-selectie van 1966. Een andere speler van Cagliari, Francesco Rizzo, zit wel in die ploeg.

Cagliari speelt zijn thuiswedstrijden in een klein stadion, dat is genoemd naar Amsicora, de verzetsleider van de Sarden tijdens de Romeinse kolonisatie. Het stamt uit 1923, bestaat vooral uit tribunes van cement waarop met verf de nummers van de rijen zijn aangegeven en is in de jaren zestig al een beetje versleten. Soms worden er meer dan 30.000 toeschouwers geteld, die als sardientjes in een blik op elkaar gepropt zitten. 'In dit stadion voelden we ons heel sterk want de fans zaten dicht op het veld. Voor een tegenstander was het niet fijn om hier te spelen, maar voor ons was elke wedstrijd een genot', meent speler Pierluigi Cera over de thuishaven. Hij komt meteen na de promotie bij de club en wordt een van de sleutelspelers in de kampioensploeg. Cagliari zal bijna geen thuiswedstrijd verliezen in de tweede helft van de jaren zestig.

Na het tweede seizoen stelt de club Manlio Scopigno als trainer aan. Hij heeft op dat moment geen goede reputatie en gedraagt zich als een vreemde snuiter. Hij is een seizoen eerder na vijf speeldagen ontslagen bij Bologna, terwijl die ploeg aan kop stond. Hij zou te eigenzinnig zijn voor de leiding van die club, maar bij Cagliari wordt hij door de spelers en de fans al snel op handen gedragen. Hij krijgt de bijnaam 'De Filosoof' vanwege een nooit afgemaakte studie filosofie. Hij valt op met diepzinnige uitspraken en

poseert graag met een sigaret in een mondhoek en een glas Dom Perignon voor zijn neus. Zijn grootste verdienste is dat hij de spelers veel vrijheden gunt en dus ook verantwoordelijkheid geeft. Omdat hij zelf geen ochtendmens is, schaft hij vrijwel meteen de ochtendtrainingen af, tot genoegen van de meeste spelers. Scopigno blijkt tactisch heel sterk en laat elders uitgerangeerde voetballers bij Cagliari opbloeien. Hij ziet als geen ander dat Gigi Riva centraal moet staan bij de ontwikkeling van Cagliari. Eigenlijk wordt alles op de linksbuiten afgestemd. 'Scopigno is de beste trainer die ik in mijn loopbaan heb gehad. Hij was geniaal, zeer intelligent maar ook een beetje een luiwammes', meent spits Roberto Boninsegna, die twee jaar met hem werkt. 'Hij was vooral ook geestig en heel goed in het bespelen van de ploeg. We leefden ontspannen naar onze wedstrijden toe', herinnert buitenspeler Angelo Domenghini zich.

Een helpende hand

Het eerste seizoen onder zijn leiding wordt een succes, want Cagliari speelt spectaculair voetbal en verblijft in de subtop. Het begin is opmerkelijk want in de eerste 712 minuten krijgt de ploeg geen doelpunt tegen. Doelman Adriano Reginato is aanvankelijk de held, maar dit wordt vooral het seizoen waarin Gigi Riva definitief doorbreekt. Hij wordt voor het eerst topscorer van de Serie A met 18 goals in 23 wedstrijden. Dit ondanks dat Riva de laatste twee maanden van het seizoen niet meemaakt omdat hij zwaar geblesseerd raakt bij een interland tegen Portugal. Hij breekt zijn linkerscheenbeen als gevolg van een botsing met doelman Americo. Riva mist de laatste negen wedstrijden, maar niemand zal aan zijn totaal komen. Na dat seizoen staan de clubs in de rij om Riva te kopen van Cagliari, dat te maken heeft met een gat in de begroting van 200 miljoen lire. Napoli wil de topscorer voor 400 miljoen kopen. De club zou in één klap uit de zorgen zijn maar denkt er niet aan om Riva te laten gaan.

Er komt een helpende hand uit onverwachte hoek. Angelo Moratti, die net zijn voorzitterschap bij Inter heeft ingeleverd, doet via zijn olieraffinaderij SARAS veel zaken op het eiland. Hij had in 1966 bijna Riva voor Inter gekocht maar dat ging niet door omdat trainer Helenio Herrera het geen goed plan vond. Moratti laat informeel weten bereid te zijn om via SARAS de schulden bij Cagliari af te dekken op voorwaarde dat de club Riva in de toekomst niet aan een concurrent van Inter zal verkopen. Binnen een paar dagen zorgt hij ervoor dat bevriende zakenlieden uit Sardinië aandelen van Cagliari

kopen. Riva blijft behouden voor de club maar zit er nu wel vast. De hoofdpersoon heeft daar helemaal geen bezwaar tegen: 'Ik voelde me zeker geen gevangene en ik had het enorm naar mijn zin op Sardinië. Ik ben God dankbaar dat ik nooit in de verleiding ben gekomen om Cagliari te verlaten.'

In de zomer doet Cagliari (zonder de geblesseerde Riva) mee aan een zomercompetitie in Amerika onder de naam Chicago Mustangs. Tijdens deze trip gaan de spelers in staking omdat ze meer geld willen overhouden aan dit overwerk. Scopigno is solidair met de spelers en wordt na terugkeer op staande voet ontslagen. Als officiële reden wordt gegeven dat de coach bij een ontvangst op de Amerikaanse ambassade in Washington is betrapt op het urineren in een plantenbak en zodoende de club te schande heeft gezet. Nog voordat de clubleiding zich kan bedenken tekent Scopigno met Inter een voorcontract om eventueel Helenio Herrera op te volgen. In het volgende seizoen dobert Cagliari zonder hem een paar maanden stuurloos rond en eindigt het diep in de middenmoot. Riva maakt maar dertien doelpunten, maar het is wel het seizoen van zijn internationale doorbraak. Hij scoort zes keer voor de Squadra Azzurra in de kwalificatie voor het EK 1968. Op het eindtoernooi in eigen land is hij aanvankelijk reserve maar staat hij in de basis bij de overgespeelde finale tegen Joegoslavië. Riva maakt in dat duel de openingstreffer en bezorgt Italië de eerste naoorlogse hoofdprijs.

Een kampioen krijgt vorm

In deze zomer neemt Arrica Scopigno weer in genade aan. De directeur weet dan zeker dat deze coach de spelers en vooral Riva het beste kan motiveren. Daarbij wordt de ploeg ook flink versterkt. De andere sterspeler Rizzo ligt niet goed lag bij Riva en Scopigno, en er worden besprekingen geopend om hem te verkopen aan Fiorentina. Maar de onderhandelingen lopen niet zoals gehoopt. Scopigno bemoeit zich er zelf mee en drinkt Fiorentina-voorzitter Baglini van de paarse club letterlijk onder tafel. Eigenlijk wil Arrica alleen middenvelder Mario Brugnera en wat geld in ruil voor Rizzo maar daar heeft de preses van Fiorentina geen zin in. Uiteindelijk wordt international-doelman Enrico Albertosi bij de deal betrokken. Scopigno en Arrica vinden dat uitstekend en laten de formulieren meteen tekenen. De volgende ochtend wordt Baglini met een enorme kater wakker. Hij snapt dat hij iets niet goed heeft gedaan maar de documenten zijn al

gedeponeerd bij de bond. Albertosi is verbijsterd als hij over deze toedracht hoort: 'De voorzitter had me in een dronken bui verkocht en nog wel aan Cagliari. Ik baalde enorm, maar heb daarna nooit meer spijt gehad want het werden fantastische jaren', aldus Albertosi, terugkijkend op zijn loopbaan. Hij wordt de vertrouwenspersoon en de kamergenoot van Riva.

De ploeg krijgt gestalte en kan meedingen met de top. De aanval wordt gevormd door de internationals Gigi Riva en Roberto Boninsegna, met de Braziliaan Nené (ex-Santos en -Juve) als aangever. Op het middenveld spelen Riciotti Greatti, Pierluigi Cera en Mario Brugnera en in de achterhoede libero Giuseppe Tomasini, voorstopper Comunardo Niccolai en de backs Mario Martiradonna en Giuseppe Longoni. Albertosi is de keeper. Dit team komt ongekend sterk uit de startblokken, met een 3-0-zege voor eigen publiek tegen Palermo en een daverende 6-1 overwinning bij Varese. Vervolgens speelt het thuis gelijk tegen Fiorentina (1-1) en wordt er met 4-0 verloren bij Inter. Cagliari lijkt door deze nederlaag weer terug te keren op aarde, en zal de volgende vier wedstrijden winnen, o.a. bij Juventus (2-1) en AS Roma (4-1). Op de achtste speeldag zorgt Riva in de slotseconden van de thuiswedstrijd tegen Torino voor de winnende goal (1-0). Het is een bijzonder moment want opeens staat de club uit Sardinië alleen aan kop in de Serie A. Een paar weken later wordt ze zelfs winterkampioen. In de tweede helft van het seizoen strijden AC Milan en Fiorentina met Cagliari om de koppositie. Door een thuisnederlaag tegen Juventus verspeelt Cagliari die status aan Fiorentina. Het blijft nog wel een paar weken spannend maar uiteindelijk zal de club uit Florence aan het langste eind trekken. Cagliari wordt tweede en dat is op zich eervol. De ploeg krijgt veel lof op het vasteland. Riva wordt voor de tweede keer topscorer van de Serie A, ditmaal met twintig goals.

In de zomer van 1969, wanneer de wereldbevolking gefascineerd de lancering van de Apollo 11 volgt en uiteindelijk de eerste stap van de mens op de maan meemaakt, werken Arrica en Scopigno aan een nog sterker elftal. Linksback Longoni voldoet niet aan de wensen van zijn trainer. Giulio Zignoli wordt zijn vervanger. Cagliari heeft met Riva en Boninsegna een uitstekend aanvalsduo. Toch kost het de laatste steeds meer moeite om in de schaduw te staan van de eerste. Boninsegna wordt aan Inter verkocht in

ruil voor Angelo Domenghini, plus Cesare Poli en Sergio Gori. Cagliari betaalt daar wel 300 miljoen lire bij. Domenghini loopt nietsvermoedend vanuit zijn vakantiehuis in Rimini naar het strand en koopt onderweg een krant. Hij ziet bij de kiosk opeens dat hij is verkocht door Inter. Hij is razend, loopt een strandtent binnen en belt de club. Daar hoort hij dat de clubleiding al een dag naar hem op zoek is om hem op de hoogte te stellen van de deal. Na het gesprek verscheurt hij de krant en loopt mokkend naar zijn strandstoel. Een week later zegt hij bij aankomst op de luchthaven van Cagliari tegen toestormende journalisten: 'Ik kan moeilijk zeggen dat ik blij ben, maar ik ben een prof en ga mijn best doen voor Cagliari.' Wanneer een journalist hem vraagt naar de titelkansen van zijn nieuwe werkgever, zegt hij: 'Laten we elkaar niet voor de gek houden. De andere clubs staan het nooit toe dat een club als Cagliari kampioen wordt.' Toch houdt Nereo Rocco, de coach van Europa Cup-winnaar AC Milan, wel rekening met een dergelijke stunt: 'Cagliari was al goed maar nu heeft Inter die ploeg nog sterker gemaakt. Zijn ze daar gek geworden?' Fraizzoli, de voorzitter van Inter, ligt onder vuur maar verdedigt zich: 'Ik heb Cagliari misschien een beetje sterker gemaakt, maar het blijft natuurlijk wel een provincieclub.'

'Moordenaars en bandieten'

De ploeg van Scipigno, met Domenghini en Gori als bliksemafleiders voor Riva, begint het nieuwe seizoen met een doelpuntloos gelijkspel bij Sampdoria en wint daarna drie duels op rij. Op de vijfde speeldag volgt de uitwedstrijd bij titelverdediger Fiorentina, dat in het nieuwe seizoen nog geen punt heeft verspeeld en al bijna een jaar ongeslagen is. Het wordt een fel duel voor 70.000 toeschouwers. Na twintig minuten krijgt Cagliari een strafschoep, omdat Rizzo de mee opgekomen linksback Zignoli in het strafschoepgebied in de rug loopt. Het lijkt een te zware beslissing van scheidsrechter Lo Bello. Riva maalt er niet om en scoort vanaf elf meter. Daarna wordt het grimmiger. Bij een opstootje worden Amarildo en Martiradonna uit het veld gestuurd. In de slotfase keurt Lo Bello ook nog een doelpunt van Chiarugi af. De frustraties bij de kampioen lopen hoog op. Cagliari wint met 1-0 maar de ploeg blijft een paar uur gevangen in de kleedkamer omdat boze fans van la Viola de uitgang voor de gasten blokkeren. Wanneer ze onder politiebegeleiding het terrein verlaten, worden ze voor vuile moordenaars en bandieten uitgemaakt.



CAGLIARI IN 1970, STAAND VANAF LINKS: NÉNÉ, ALBERTOSI, NICCOLAI, DOMENGHINI EN RIVA. ZITTEND VANAF LINKS: MARTIRADONNA, BRUGNERA, GORI, POLI, CERA EN GREATTI

In de volgende weken slaat Cagliari een gat. Na zeven speeldagen heeft het al drie punten meer dan Fiorentina en Inter. Een kleine maand later komt Juventus naar het eiland. De topclub mag absoluut niet verliezen om niet al voor de kerst af te haken in de titelstrijd. Wanneer Domenghini meteen na rust scoort, lijkt Cagliari op rozen te zitten. De ploeg speelt goed, maar Riva heeft een mindere dag en laat een paar goede

mogelijkheden onbenut. In de voorlaatste minuut zorgt Antonello Cuccureddu, afkomstig uit Alghero en nota bene de enige echte Sard op het veld, uit een afgeslagen corner met een hard schot voor de gelijkmaker. Het duel eindigt in 1-1 en de Sarden op de tribune vervloeken de schutter als Cuccureddu *malufigliu* (landverrader).

Dit gelijkspel blijkt het begin van een mindere reeks van zes wedstrijden waarvan er maar één wordt gewonnen. Bij Palermo loopt Cagliari zelfs tegen de eerste nederlaag op (1-0). In dat duel voelt de ploeg zich ernstig benadeeld door de arbitrage. Scheidsrechter Tonelli ziet ten minste twee zuivere strafschoppen voor de Sarden niet. Na afloop krijgt Scopigno het aan de stok met een grensrechter en noemt hem een sukkel. Tonelli maakt melding van het incident en de bond schorst Scopigno voor vijf maanden, tot het einde van het seizoen. Vanaf dit duel zal de coach op de tribune plaatsnemen. Zijn assistent Ugo Conti vervangt hem langs het veld. Over de schorsing zal Scopigno zeggen: 'Het was niet handig dat ik elke wedstrijd op de tribune zat. Maar ach, zo erg was het ook weer niet. Wat kun je doen als trainer langs het veld? De spelers verstaan je toch niet, ook als je schreeuwt, en op de tribune zag ik het spel beter.'

Cagliari wordt voor het tweede seizoen op rij winterkampioen. De eerste wedstrijd in de terugronde wordt dik gewonnen van Sampdoria: 4-0. Er is ook een keerzijde: libero Tomasini loopt een zware knieblesure op. Scopigno kiest voor een verrassende oplossing en vormt Cera om tot libero. Het pakt goed uit en binnen een half jaar is deze controlerende middenvelder als libero een vaste waarde in de nationale ploeg. Cagliari wint vier wedstrijden op rij. Een absoluut hoogtepunt, letterlijk, is de goal van Riva bij Lanerossi Vicenza. Uit een voorzet van Gori kopt Domenghini bij de tweede paal de bal terug, Riva springt in de lucht voor een sensationele omhaal en raakt de bal perfect. Het doelpunt toont de klasse van de topschutter. Het publiek gaat op de banken staan en gunt de tegenstander een ovatie.

In februari komen er weer hobbels op de weg. Er wordt thuis niet gewonnen van Fiorentina (0-0) en bij Inter zelfs verloren (1-0). Uitgerekend Boninsegna maakt in de slotfase het enige doelpunt. Kort ervoor ziet de internationale topscheidsrechter Sbardella geen strafschoep in een duidelijke overtreding van Facchetti op Nené. De Sarden voelen zich achtervolgd. Na afloop is de stemming in de kleedkamer bedrukt, want Juventus is bezig aan een sterke inhaalrace en is nu opeens de belangrijkste

concurrent. Cagliari heeft nog maar een voorsprong van twee punten. Met die marge reist het een maand later af naar Turijn. Juve is bij een overwinning koploper op basis van de onderlinge resultaten. Voor Cagliari is het een echte alles-of-niets-wedstrijd en dat zorgt voor extra spanning.

Scudetto!

Wanneer Cagliari de arena van Turijn betreedt, zit iedereen op het eiland aan de radio gekluisterd. Er volgt een spannend duel waarbij de eerste helft zich kenmerkt door een wankel evenwicht. Riva is twee keer dicht bij een treffer maar Juve neemt na een klein half uur de leiding wanneer Niccolai een strakke voorzet langs Albertosi in het eigen doel kopt. De verdediger, die met zijn 23 jaar de jongste speler van de ploeg is, lijkt behekst. Op slag van rust maakt Riva echter gelijk, nadat hij een omhoog stuitende bal met zijn hoofd de juiste richting geeft.

In de tweede helft is er sprake van een merkwaardige situatie. De cameramensen van de staatsomroep RAI staken en zodoende bestaan er geen beelden van deze belangrijke 45 minuten. De begeleiders van Cagliari zijn er niet gerust op. Zij vrezen dat er buiten het zicht van het land van alles kan gebeuren in deze vijandige omgeving. De thuisclub domineert maar kan niet doordrukken. Dan geeft Lo Bello halverwege de tweede helft tot verbazing van iedereen een strafschoep aan Juve. Bij een luchtduel raakt Martiradonna per ongeluk de bal met zijn arm. Cagliari reageert furieus. Helmut Haller schiet maar Albertosi plukt de bal uit de hoek. De spelers van Cagliari rennen juichend naar de keeper toe, maar Lo Bello wil dat de strafschoep wordt overgenomen. Cagliari raakt buiten zinnen en scheldt de arbiter uit Siracusa de huid vol. Cera zegt als aanvoerder tegen hem: 'U maakt het werk van jaren met één beslissing kapot, snapt u wel wat u doet?' Voor de tweede poging meldt Pietro Anastasi zich en hij scoort wel. Juventus staat met 2-1 voor.

Het stadion verandert in een zee van zwart-witte vlaggen. De spelers van Cagliari voelen zich vooral in de maling genomen. Albertosi heeft tranen in zijn ogen van woede en Riva loopt tot de middencirkel achter Lo Bello aan: 'Wat bent u nou aan het doen? U bent een klootzak, stuur me maar van het veld als u dit niet pikt.' De scheidsrechter antwoordt: 'Blijf kalm, Gigi. Straks krijgen jullie heus nog wel een kans. Er is nog niets verloren voor jullie.' Vanaf dat moment fluit Lo Bello vooral voor overtredingen van Juventus. Acht

minuten voor tijd wordt Riva in de lucht aangespeeld en loopt hij tegen zijn bewaker Salvadore op. Lo Bello wijst meteen naar de stip. Bij Juventus weten ze niet wat ze meemaken, dit is een cadeautje. In Sardinië houdt iedereen de adem in. Na twee minuten van protest neemt Riva de strafschop beheerst en feilloos: het wordt 2-2. Cagliari houdt deze stand vast en na het laatste fluitsignaal is er sprake van een enorme opluchting: de club is weer een stap dichterbij de landstitel.

Een week na de slag in Turijn verliest Juventus met 2-0 bij Fiorentina, terwijl Cagliari thuis met 1-0 van Verona wint dankzij een strafschop van Riva. Het gat is geslagen en vanaf deze middag mag Sardinië zich voorbereiden op een unieke gebeurtenis. Op 12 april 1970 is het zover, wanneer Cagliari in het eigen Amsicora-stadion zijn laatste thuiswedstrijd speelt tegen Bari. Het hele eiland loopt uit, niemand wil dit missen. Een uur voor de aftrap worden twee voortvluchtige criminelen herkend door de politie op de tribune. Ze geven zich over op voorwaarde dat ze de wedstrijd in het stadion nog mogen meemaken. De agenten gaan akkoord. De mannen zien hun club kampioen worden voordat ze voor jaren achter de tralies verdwijnen. Cagliari wint met 2-0. Riva breekt het duel in de 38^{ste} minuut open met een prachtige duikkopbal in de korte hoek na een vrije trap van Brugnera. Twee minuten voor tijd valt de beslissing. Gori soleert in het strafschopgebied en haalt onverwacht uit in plaats van de bal voor te geven. Via de radio hoort heel Italië dat Cagliari kampioen is geworden. La Gazzetta dello Sport schrijft: 'Laten we applaudisseren. Sardinië en Cagliari staan op de landkaart van het Italiaanse voetbal. Heel het land geniet van dit succes, vooral omdat er niets op valt af te dingen.' Geen enkele speler van de kampioensploeg is op Sardinië opgegroeid. De meesten zijn in Noord-Italië geboren. Maar alle Sarden identificeren zich met deze helden.

Bij het feest en alle reacties staat Gigi Riva centraal. Hij is voor de derde keer in vier seizoenen topscorer van de Serie A met 21 goals, de helft van de totale productie van de ploeg. Hij is nu een internationale ster. Eind 1969 heeft hij al bijna de Gouden Bal gewonnen als Europees Voetballer van het Jaar. Riva komt slechts één stem tekort tegen Gianni Rivera. Het blijft een fascinerend verhaal: de stem van de DDR bereikt de redactie van organisator France Football niet op tijd. Twintig jaar later zegt Riva over deze kwestie: 'Ik hoef niet te weten wat die Oost-Duitser gestemd zou hebben. Rivera heeft gewonnen en ik denk dat het terecht was.'

Vice-wereldkampioen

Zelf heeft Riva bijna geen tijd om te genieten want hem wacht nog een grote opdracht: het WK 1970. In de Italiaanse media wordt hij gezien als de Italiaanse tegenhanger van Pelé. Op weg naar dit WK heeft hij in de voorronde zeven van de tien Italiaanse goals gemaakt. In ieder geval geven Rivera en Riva de Azzurri glans op weg naar Mexico. Italië is een outsider want het heeft sinds de wereldtitel in 1938 nooit meer de groepsronde overleefd. Het team begint matig en haalt de kwartfinale op basis van slechts één gescoorde goal, van Domenghini tegen Zweden. In dat duel staan er vijf spelers van Cagliari op het veld: behalve Riva en Domenghini ook Albertosi (die verrassend de voorkeur krijgt boven Zoff, maar dit seizoen in de competitie slechts elf tegentreffers heeft hoeven te slikken), Cera en Niccolai. Wanneer Scopigno zijn voorstopper bij de volksliederen ziet staan, valt hij van zijn stoel: 'Dat de mens op de maan kon landen had ik nog voor mogelijk gehouden, maar niet dat Niccolai ooit in alle huiskamers van de wereld te zien zou zijn.' De verdediger valt na een half uur geblesseerd uit en zal niet meer in actie komen. De andere vier spelers blijven het hele toernooi in de basis, terwijl Gori als vaste reserve een keer zal invallen.

Riva heeft het in Mexico duidelijk niet naar zijn zin. Het is te heet en de hoogte speelt hem parten. Na een sprint hapt hij naar adem. In de groepsronde scoort hij niet, al wordt tegen Israël ten onrechte een doelpunt van hem afgekeurd. In de kwartfinale maakt hij tegen gastland Mexico twee doelpunten. Hij zal in de halve finale tegen West-Duitsland nog een keer scoren. In de waanzinnige verlenging zet hij Italië op voorsprong (3-2). Uiteindelijk zal hij Rivera, die vreemd genoeg nooit een basisplaats krijgt, in de armen vallen na de verlossende 4-3. Na deze enorme inspanning op hoog niveau, letterlijk en figuurlijk, heeft Riva in de finale niet meer de macht om te duelleren met Pelé, die met een prachtige kopgoal de score opent. Boninsegna maakt nog wel gelijk maar Brazilië is veel te sterk en na rust danst de sambaploeg over de Squadra heen: 4-1.

Ontembare vitaliteit

Cagliari heeft in het volgende seizoen de beschikking over een nieuw stadion, gebouwd aan zee in een betonnen ovaal als een symbool van de moderne tijd: Sant'Elia. Het is een luxe voor een stad die op dat moment maar over één armetierig ziekenhuis beschikt. De euforie na het kampioenschap zorgt ervoor dat er geen bezwaar wordt gemaakt dat het



LUIGI 'GIGI' RIVA

geld voor de bouw van het stadion niet aan belangrijkere publieke werken is besteed. De magie van de scudetto lijkt in het gebouw gebeiteld wanneer de ploeg er voor 70.000 toeschouwers debuteert in de Europa Cup tegen Saint-Étienne. Terwijl tegelijkertijd Feijenoord zich stukloopt op de defensie van UT Arad, verslaat Cagliari de Franse kampioen met 3-0. Op een mooie dieptepass van Domenghini kan Riva in de achtste minuut de score openen. Een kwartier later zorgt Nené met een strak schot voor 2-0. Halverwege de tweede helft zorgt Riva voor het hoogtepunt door na een combinatie met Gori en van dichtbij te scoren. Sant'Elia raakt na deze treffer buiten zinnen en Riva loopt

een halve ronde over het veld om de victorie te vieren. Hij had nog veel meer goals kunnen maken op deze avond, maar zijn verdere schoten scheren paal en lat.

Gigi Riva verkeert op dat moment op het hoogtepunt van zijn loopbaan. Namens het voetbalweekblad '1-0' volgt Maarten de Vos dit Italiaanse voetbalfenomeen. De Nederlandse journalist blijkt zeer onder de indruk van Riva en vergelijkt hem met de bokser Joe Frazier: 'Hij oogt allerm minst als een Italiaanse wondervoetballer. 'Bonkig' is een betere kwalificatie van zijn stijl. Hij kopt foeilelijk, beschikt niet over dodelijke schijnbewegingen en kan zijn rechterbeen wel vergeten, omdat hij er geen zuivere pass over een afstand van tien meter mee kan geven. (...) Wat aan hem opvalt, is zijn ontembare vitaliteit. In alles wat hij onderneemt, schuilt een overtuiging en concentratie die verraden dat Riva in elke actie gelooft. Als hij gaat aanleggen voor een schot, houdt niemand hem tegen. Ook al springen verdedigers dreigend met gestrekte benen naar voren, dan nog schiet Riva met verwoestende kracht, waarmee hij de moedigste keepers afschrikt. Riva valt niet te intimideren en dat is in een tijd waarin de aanvallers op voetbalvelden vogelvrij zijn, een eigenschap van onschatbare waarde. Riva schiet verschrikkelijk hard en droog met de linkervoet. Hij is als een bokser, die met één klap iemand knock-out kan slaan. Bovendien is hij goed in de lucht. Een enorme fysieke kracht stelt hem in staat hoog van de grond te komen. Riva is ook voor niemand bang. Hij stort zich als een zelfmoordpilot in elke tackle en wringt zich overal tussenin. (...) Met zijn molenwieken van armen baant hij zich brutaal een weg, ook al moet hij daarvoor drie, vier tegenstanders aan de kant werken. Die onvermoeibare Riva heeft zich de laatste jaren een wereldfaam bij elkaar geschopt. Vreemd eigenlijk omdat het spel van Riva niets heeft van de flair van Crujff, Pelé, Best, Jairzinho of Keizer. Riva's stijl is meer die van een tank, een bulldozer, die zich niet gemakkelijk laat afstoppen. En Riva's voornaamste kwaliteit is het maken van doelpunten.'

Een tweede beenbreuk

Cagliari speelt in de volgende ronde van de Europa Cup tegen Atletico Madrid. Het wordt een intense wedstrijd waarin de Spanjaarden in de ogen van de Sarden de botte bij iets te vaak hanteren. In de Italiaanse media wordt later gesproken over 'de vechtpartij van Sant'Elia'. In de eerste helft is Cagliari duidelijk sterker en het slaat in de laatste vijf minuten toe met twee treffers. Allereerst kopt Riva de bal hoog boven iedereen uit in het

doel en vervolgens wint hij een luchtduel waardoor Gori vrijkomt om met succes af te ronden. In de tweede helft verzuimt Cagliari om nog verder afstand te nemen en een klein kwartier voor tijd scoort Atletico tegen via zijn sterspeler Luis, die we later als trainer leren kennen onder zijn familienaam Aragones.

De Sarden beginnen ook uitstekend aan de competitie. Op de vierde speeldag winnen ze een uitwedstrijd bij Inter. Weer is Gigi Riva de animator. In de zevende minuut kogelt hij de bal uit een indirecte vrije trap in het doel en een kwartier later rondt hij na een combinatie met Greatti snoeihard af. Het staat halverwege de eerste helft in San Siro 0-2. In het veld vraagt Sandro Mazzola Riva om het rustig aan te doen: 'Als jullie zo doorgaan, breekt hier de pleuris uit.' Elf minuten voor tijd zorgt Domenghini nog voor een derde treffer bij een snelle aanval. Pas daarna kan Mazzola iets terug doen. De gezaghebbende journalist Gianni Brera vergelijkt Riva de volgende dag met een 'rollende donder' (*Rombo di tuono*), natuurgeweld waar de mens niet tegen opgewassen is.

De sterspeler staat op de toppen van zijn kunnen als het noodlot toeslaat. Vier dagen na het duel in San Siro speelt Italië een EK-kwalificatiewedstrijd bij Oostenrijk. Bij een duel wordt Riva van achteren neergehaald. Hij voelt meteen dat zijn scheenbeen is gebroken. Een dag later blijken ook zijn kniebanden beschadigd. De topscorer wordt die avond geopereerd in Wenen en op Sardinië weet men meteen dat er veel meer is gebroken, namelijk de betovering van het kampioenschap.

Zonder Riva gaat Cagliari een week later ten onder in Vicente Calderon. Luis Aragones wordt de held van de avond. Atletico is de bovenliggende partij en in de 33^{ste} minuut opent hij met een knap schot vanaf de rand van het strafschopgebied de score. Maar het duel kantelt pas echt na 72 minuten wanneer Atletico een goedkope strafschop krijgt. Verdediger Tomasini is zo boos over de beslissing dat hij de bal van de strafschopstip wegtrapt en vanwege dit wangedrag van het veld wordt gestuurd. Aragones scoort vanaf elf meter. In de voorlaatste minuut maakt hij nog een goal. Na het eindsignaal rennen de spelers van Cagliari van het veld. Voor hen is de droom van de Europa Cup in duigen gevallen. Riva zal pas in april zijn rentree maken maar het zal voor hem en Cagliari nooit meer worden zoals het was. Inter, dat eerder in het seizoen nog door Cagliari is weggespeeld, wordt kampioen. Maar *lo scudetto storico* van 1970 zal niemand Sardinië ooit kunnen afnemen.